
1936: La Mercè i Mn. Luis Pelegrí

Autor:

Data de publicació: 30-09-2013

En memòria del Rvd. Luis Pelegrí i Nicolau, beneficiat de la Mercé que entre els grans perills va salvar la Imatge Santa el 20 de juliol de 1936

Princesa de Barcelona, és el títol amb el qual Mn. Jacint Verdaguer invoca la Mare de Déu de la Misericòrdia en els seus coneguts Gozos. Ahir estàvem parlant del martiri que va patir el mn. Luis Pelegrí Nicolás que, com recorda aquesta làpida prop de la Mare de Déu, va ser el salvador de la imatge posant en risc la seva pròpia vida. En memòria del Rvd. Luis Pelegrí i Nicolau, beneficiat de la Mercé que entre els grans perills va salvar la Imatge Santa el 20 de juliol de 1936

La tarda del 19 de juliol de 1936, la frenètica multitud va envair l'edifici de capitania general i després va anar a l'església de la Mercè exigint la seva destrucció. No va ser fins l'endemà que, acompanyats per la força pública, van poder penetrar al temple després de disparar nombroses bales de fusell a la façana. Després van calar foc a l'interior de l'església perquè es cremés les pintures de la volta més gran, es fumaven els frescos de la cúpula. Les tribunes de fusta, l'orgue i totes les imatges dels altars laterals van ser destruïdes. Els bombers van assegurar que el foc només va cremar l'església i no va passar a les cases properes. El foc es va tornar a amenitzar diverses vegades els dies posteriors. La imatge de talla de la Mare de Déu va ser llançada des de la camarn al Sanari de l'altar major i, dies després, altres revolucionaris la van colpejar a terra davant de l'altar. El 27 de juliol de 1936 Mosén Luis Pelegrí Nicolás, beneficiat de l'església de la Mercè, es va posar a rescatar la imatge gòtica. Després d'assabentar-se de com l'havien deixat, va demanar ajuda a una família parroquial ben connectada amb el conseller de Governació de la Generalitat de Catalunya, Don José María España Sirat. A les quatre de la tarda del 27 de juliol, tres agents de confiança del conseller van abandonar el Ministeri de la Governació, juntament amb dos carabinieris, dos guàrdies d'assalt i dos guàrdies civils. Se'ls va unir la senyoreta Teresa Coll, que havia gestionat l'operació amb la consellera. El grup, en furgoneta, es va traslladar a la Mercè sota el pretext de recuperar la caixa forta amb les joies de la Mare de Déu i que els assaltants no s'havien localitzat perquè estava en una paret del camarín. Buidar la caixa que baixaven al presbiteri i, a mesura que passaven davant de la imatge que cau davant de l'altar, la senyora Coll va suggerir que aquest objecte d'art també es pogués treure. Els membres del grup es van sorprendre per la inusual proposta, però un dels agents que havia estat instruït pel conseller i el manyà que va obrir la caixa forta va donar suport a la idea i, per fi, la imatge va ser dipositada a la furgoneta i coberta amb un full que, intencionadament, tenia la senyora Coll. Després van anar a capitania on havien de recollir una altra caixa de flux que havia estat a la rectoria. Un cop al pati central, fora de la curiositat pública va baixar de la furgoneta la imatge de la Mare de Déu i la va amagar a l'interior d'una habitació sota la gran escala on hi havia els estris de neteja i on també s'havien dipositat les restes mortals de Santa Maria de Cervelló. Santa Maria de Cervelló (Barcelona, 1230-1290), primera religiosa mercedària. La jove Maria, immersa en el clima de caritat creat a la seva ciutat natal pels frares que redimeixen captius, es va sentir atret pels esforços alliberadors, i es va convertir en la comoditat dels pobres, els malalts i els captius, a l'Hospital de Santa Eulàlia. Allà va conèixer les grans primeres figures de l'Orde Mercedari agrupades al voltant de Sant Pere Nolasco. Va demanar l'hàbit blanc de la misericòrdia, i el 25 de maig de 1265, va emetre la seva professió religiosa com a germana de l'Orde de la Misericòrdia, prometent treballar per a la redempció de captius. Amb ella es van formar la germana petita Eulàlia Pinós, Sr Isabel Berti i Sr María de Requesens, a la qual aviat es va afegir sor Colàgia. Santa Maria de Cervelló també s'anomena Socos o Socorro. Això es deu a històries que diuen que va ser vista, viva i després de la seva mort, per recórrer les ales del vent en ajuda dels vaixells de redempció lluitats pel mar embruagat. Les seves restes sense corrupció van ser enterrades a l'església dels frares mercedaris de Barcelona, avui Basílica de la Mercè. Aquestes fotos del retaule i l'urna van aparèixer publicades a La Formiga Daurada el 25 de desembre de 1930 amb motiu del vuitè centenari del seu naixement. 28 de setembre de 1936 El presoner de capitania es va fer càrrec dels objectes sagrats durant dos mesos. El 28 de setembre de 1936, el

director del Servei de Museus de la Generalitat va ordenar el trasllat de la imatge i el sarcòfag de Santa Maria de Cervelló al Museu del Palau Nacional de Montjuïc on es van restaurar les dues peces. Després del trasllat, el cos de Santa Maria de Cervelló va ser abandonat a Capitania. Va ser recollit per l'arquitecte Josep Francesc Rufols Fontanals (1889-1965), després incorporat al Servei de Mobles de la Generalitat i el va amagar a casa seva fins a 1939 i fins i tot va servir com a altar i es va celebrar una missa sobre el cos del sant, clandestinament, diverses vegades. El conseller va haver d'exiliar-se el 23 d'octubre de 1936, ja que la seva vida estava en perill d'haver protegit religiosos i objectes de culte. L'església de la Mercè va ser abandonada, presentant un aspecte ombrívol, va destruir completament la sala del Descens, al costat de la cambra, on es van cremar les pintures del somni de Sant Josep i la pesta de la llagosta. Els arcàngels de la porta de Sant Miquel van ser igualment destrossats, així com les imatges de Sant Joaquim i Santa Anna de Ramón Amadeu, Sant Hipólito i Sant Antoni de l'altar de Sant Josep Oriol, els arcàngels de Salvador Gurri de la capella del Santíssim i, a l'altar de Santa Maria de Cervelló, les imatges de Sant Antoni de Pere Serra, Santa Isabel d'Enrique Clarassó i Sant Pere Nolas.¹³ De febrer de 1937, amb motiu de l'Exposició Universal de Barcelona, es va construir una gran cúpula sobre el creuer de l'església, de Joan Martorell. La cúpula va ser coronada amb una imatge de la Mare de Déu de la Misericòrdia, de Maximí Sala. Després de l'incendi sacrilegi i vàndal comès al temple durant els primers dies de la Guerra Civil Espanyola, mesos més tard, el 13 de febrer de 1937, la cúpula de l'església estava envoltada d'una bastida, seccionant arriscadament l'estàtua coronant la cúpula per a la fabricació de bombes; però, en veure que no era bronze, el van aixafar satisfet que havia destruït una imatge mariana. Curiosament, aquest desmantellament i aixafament", diu Ramón Rucabado, assessorat per testimonis veraces, coincideix amb el primer bombardeig marítim de la ciutat [Fernando Gómez Catón, Església dels Màrtirs. Catalunya, presoner 1936-1939 (Barcelona, 1989), p. 76]. El 1956 es va col·locar la novaimatge de la Verge a la part superior de la cúpula. És obra dels germans Miguel i Luciano Oslé Sáenz de Medrano, fets de bronze i fabricats en una fosa de Valls. 30 de març de 1937 Com diem mosén Pelegrí va escriure el relat del que va passar a la Basílica de la Misericòrdia a l'estiu de 1936 i el manuscrit per a la seguretat el va enterrar, però va revelar abans de la seva mort la ubicació al seu germà que, amb l'ajuda de Mosén José Sanabre i Teresa Coll Muñarch va realitzar la traducció dels deteriorats quartets manuscrits, donant pas a l'article De com es va salvar la imatge del patró de Barcelona, de mos Sanaénbre al Diario de Barcelona el 24 de setembre de 1949. La documentació va ser transmesa a l'arxiu parroquial, però no tenia cap altra divulgació que l'esmentat article del diari. El pare Luis Pelegrí va ser arrestat i assassinat el 30 de març de 1937. És, diu l'arquitecte Juan Bassegoda Nonell, un cas de martiri gairebé provocat, perquè es dedicava a confessar als seus feligresos, assegut en un banc de la plaça d'Urquinaona.

8 de novembre de 1964 Arturo Llopi, en un article publicat a La Vanguardia Española, ens explica com es va salvar la talla. "El 1936 la venerable imatge de la Mare de Déu i el cos de Santa Maria de Cervelló vanser una de les poques coses de la matèria que es van escapar aportant-se de cremar i saquejar. De moment, estaven amagats per mans valentes en una unitat de la Capitania General. La imatge aviat va passar a l'Ajuntament i després al Museu de Catalunya. Allà va estar fins al gener de 1939, i pocs dies abans de ser alliberada la ciutat va sortir a la carretera a França amb moltes altres imatges i objectes artístics. Primer es va aturar a Olot i després es va traslladar a Darnius, un petit poble a pocs quilòmetres de la frontera francesa, on va ser assolit per les tropes nacionals. La Junta de Patrimoni Artístic es va fer càrrec de la imatge i va vigilar la seva restauració, realitzada, amb la correcta discreció, al taller del Sr. Veciana. Don Florencio Veciana és un excel·lent altista i decorador. Té 78 anys [N. de Florencio Veciana i Domingo, restaurador, altista i decorador (1886-1974)], però la seva memòria segueix fresca, i alguns records encara salten en el seu cor. Ens explica alguns detalls de com va completar el difícil treball de restauració de la imatge del patró de la ciutat. "De Darnius la Verge va passar a Barcelona i, un cop aquí, va ser dipositada en una "torre" del passeig marítim de Sant Gervasi desocupada pels seus antics propietaris. Vaig anar a veure-la acompanyada per Don Miguel Mateu, llavors alcalde de la ciutat, i l'arquitecte i historiador Don César Martinell. Estava en una caixa. Quan el vaig obrir, em va sorprendre. Com sempre l'havia vist vestida, amaga la seva autèntica bellesa per roba inadequada, no va sortir de la meua sorpresa per la qualitat i la perfecció d'aquesta figura [N. d'E. El 26 de juliol de 1964, el bisbe de Barcelona Dr. Gregorio Modrego va establir la Confraria de la Mare de Déu de la Misericòrdia, i en el transcurs del mateix any es van retirar les peces de la imatge, de manera que es podria contemplar com esculpida al segle XIV Pedro Moragas]. Em vaig fer càrrec de la restauració, però un cop al meu taller la imatge, em vaig posar greument malalta amb febres molt altes. En el meu deliri em diuen que només un nom es va escapar dels meus llavis: "Mercé, Mercé, Mercé...". Encara que tenia l'assignació des del hivern, no podia començar a treballar fins al juny. El 23 de setembre de 1939, va lliurar la imatge. Van passar moltes coses mentre el restaurava capaç d'omplir un llibre. Els barcelonins, sabent que em dedicava a aquesta obra, em van ensanar. El taller estava ple de mi. Les dones em van portar flors: "Llavors, més tard," jo els diria. Però va ser inútil. El workman semblava un jardí. Hi havia al meu taller un clima de fervor, d'extraordinària expectació." Veciana té raó. En tot el procés de recuperació sens dubte hi va haver algun miracle. La nostra Senyora tenia un petit dany al front i li faltava un braç i les dues mans, totes elles trobades casualment, entre l'enorme munt de runes de la basílica. [Fins ara l'article de Llopi].

Facebook

Twitter

Google+

Linkedin

Whatsapp

Correu electrònic